

PALAESTRA LATINA

SUMMARIUM

Compositiones vertendae.	
Congregationi.... mnemosinon	
De congregationis Claretianae per orbem propagatione	SARMIENTO
De «cum» conjunctivi natura	JIMÉNEZ
Pro M. Tullio Cicerone peroratio, Lucretiana,	AVENARIUS
Carmen saeculare Cordis Mariae Filiis decantandum a Congregatione condita anno centesimo pereurrente	ORTH
Pio Papae XII Pontifici Maximo	MAULEÓN - CEBRIAN
Commercium epistulare	LASERNA
Perficit	BASABE
Nova et Vetera	MIR
Bibliographia,	MAULEÓN
	RAMOS
	MOLINA
Palaestra Exercitatoria	MARCOS
Curiosa et Jecosa,	MAULEÓN

Ordinarii et Superiorum licentia

Compositiones vertendae

TERENCIO (III)

De esta falsa acusación (38), Terencio se duele (39) en el prólogo de sus comedias. Parece que débilmente (40) se defendió por no desagradar a aquellos dos (41) ilustres personajes a los cuales resultaba demasiado honroso. (42) Huyendo, pues, de la maledicencia, (43) se marchó a Grecia, y cuando volvía, enriquecido con preciosos estudios sobre aquel teatro, (44) se dice (45) que pereció en un naufragio con ciento ocho comedias que había traducido de Menandro (46). Pero otros escribieron que murió en Estinfalia (47).

NOTAS: *(38) *Res.* — (39) *Queri. con-queri.* — (40) *Levius.* — (*41) El numeral es superfluo. — (42) *Laudi esse.* (43) *Invidia.* *(44) *A scaenica graecorum poësi instructor.* — (45) *Traditur, tradunt.* — *(46) *Ab aliquo vertere, convertere, transferre.* — (47) *Stymphalus, i.*

*38 Aquí en lugar de «acusación» se diría mejor *res* que hace con frecuencia las veces de un sustantivo específico, cuyo concepto se ha expresado ya antes o puede fácilmente colegirse del contexto.

*41 El adjetivo numeral cuando se refiera a cosas o personas ya nombradas se omite de ordinario en latín (*Plato et Aristoteles summa auctoritate philosophi*, dos filósofos, etc...)

*44 *A* tiene el sentido de «por lo que se refiere a».

*46 Adviértase que se dice *ab aliquo vertere, convertere, transferre*, no *ex aliquo*, cuando se nombra el autor que se traduce.

En este mes de agosto estará de venta

GRAMATICA GRIEGA

de Planque-Lerminiaux

traducida por TEXTOS PALAESTRA.

La avolaran el:

● Ser obra pensada y acreditada con la 3.ª edición de cinco experimentados profesores belgas de un centro docente eclesiástico.

● Su sana y pedagógica y más amplia aplicación de la fonética a través de toda la morfología.

● La formulación exacta, breve, ordenada, distinta y clara, sensibilizada en la propia impresión y juiciosamente moderna de sus reglas morfológicas y sintácticas. — Pídase a Gráficas Claret, Lauria, 5, Barcelona

Lectores nostri facile intellegent hunc fasciculum octo pagellis abundantius compleri, eoque numero sequens pariter abundavit; quo fiet ut —varius de causis— fasciculum unum omittere possimus quin lectorum animis eorumque legendi aviditati incommodum inferamus.

PRETIUM SUBNOTATIONIS ANNUAE

15 pesetarum in Hispania et America.

17 pesetarum in reliquis civitatibus.

Pretium mittatur oportet ad Administratorem: Lauria, 5, Apartado 1042, Barcelona

Scripta ad moderatorem: Conde, 2, Barbastro (Huesca)

CONGREGATIONI
NOSTRAE · CLARETIANAE
ANNORUM · CENTVM · AEVO
CVMVLATAE

QVIBVS · VBIQVE · TERRARVM
DIVINAM · GLORIAM · AMPLISSIME PROPAGAVIT
BEATAE · MARIAE · COR · IMM · HONORIFICAVIT

SANCTOS · VIROS · PROGENVIT

EXIMIOS · CHRISTI · MARTYRES

INDEFESSOS · MISSIONARIOS

LITTERATOS · HOMINES

LINGVAE · LATINAE · PRAECEPTORES

PALAESTRA · LATINA

XVII · KAL · AVGVSTAS · A · MCMXLIX

PIVM · MNEMOSYNON

PERAMANTER

DICAT

De congregationis Claretianae per orbem propagatione

Quot quantaque saeculo XIX adversus Deum et rerum publicarum statum inventa atque effutita et gesta sint, nemo in terris ignorat.

Genus enim hominum novis rebus imbutum hoc unum sibi proposuerant defendendum: libertatis studium, quod dicunt. Scilicet, vetera odere, nova exoptare, pravos et perniciosos cives tegere, bonos sanctaque omnia insectari ac persequi, nihil parcere quod libidini inserviret.

Animorum discessus inde maximus exortus atque factionum in dies acriora certamina exarserunt. Qui homines populares profitebantur, suorum consiliorum studio minus faventes perdere cogitabant. Religionis contemptu ubilibet ingravescente, ipsum christianae rei nomen odio erat humanitate apprime excultis! Ea tamen Apostolo Claret opportuna visa et arrepta sunt ad opus quod jamdudum parabat constituendum extollendumque.

Quae merito longius vivendo perseverant, ea ducenda sunt in solido fuisse fundamento sarta et evecta. •Omnium societatum praestantior nulla est, Senecae verbis utar, nulla firmiter est, quam cum viri boni, moribus similes, sunt familiaritate conjuncti» (*Ep.* 11). Etenim in virtute firmatur rei cuiusvis natura imprimisque religiosae.

Quod quidem Dei misericordia singulari accidisse laetamur minimae huic nostrae Congregationi, propterea quod dilatatam magno animi gaudio centesimo hocce festo exsultamus deque ea re insignes et praeclaras Deo O. Maximo gratias et habemus et referimus.

Fine autem et jure consistit non modo populorum verum uniuscujusque etiam hominis conventus atque concilium.

Conditae Congregationis finis in eo est ut in omnibus Dei gloriam, sodalium suorum sanctificationem, totiusque mundi animarum salutem quaerat (*Cons.* I pars 1, 2).

Ad jus quod attinet, ea constat Provinciis, Quasi-provinciis, Missionibus, Domibus, Residentiis et Quasi-residentiis. Summum vero principatum obtinet Director Generalis, Subdirector cum aliis quattuor Consultoribus, Procurator, Minister et Secretarius Generales; deinde tota res geritur Provincialibus, Superioribus localibus eorumque Consultoribus; postremo sunt Sacerdotes, Scholastici, Fratres Coadjutores (*Const.* ib. II, 5).

Silentio praeterire nefas est Patris Legiferi de sua a se condita Congregatione memoratu digniora testimonia et certa promissa. Inprimis praeclarum est quod Ipsam ad finem usque mundi duraturam praedixit; deinde omnes in ea morientes aeternam salutem certo certius consecuturos; tandem, per universum eam terrarum orbem propagatum iri.

Quod quidem re vera evenisse fere attingimus.

Fama accepimus et usu cottidiano edocti sumus quo pacto moriantur in Congregatione Filii Patris Claret. Maturus senes et optima spei adolescentes,

placide quievisse cognitum proditumque est memoriae. Apud omnes constat egregia eaque beatissima morte defunctos qui supremum obire diem suum in sinu hujus societatis, ut Bofill, Alvarez Icasa, Onofri aliique plurimi.

Haec certae rationis signa sunt fore ut alia promissa tandem aliquando contingant. Ne multa consector summatim disserere juvat de Congregationis propagatione.

Initio sex sacerdotes fuere qui praeside Beato Antonio Maria Claret, Ausoniae in Hispania centum abhinc annis, die Virginis a Monte Carmelo, qui dies fuit sextus decimus mensis julii anni 1849, a fundamentis opus excitavere. Quo vixdum exorto, illa rerum novarum coorta est perturbatio anni 68, quae aut fugavit aut sodales ad centum ferme dispersit omnes et extorres fecit.

Pace temporum et rerum publicarum advecta, Auctor et Legifer vita functus est quam sanctissima. Ad id temporis 12 domus exstructae erant, eodemque tempore apud Cilenas gentes prima sedes aedificabatur. Anno 1879, socii 294 numerantur et exstant domus undeviginti. Anno 1890, Congregatio constat 900 sodalibus et 44 domus possidet, donec exeunte saeculo XIX missionariorum 1.300 et 66 domus numerat, paene toto orbe diffussas: in Europa, Hispania, Italia, Portugallia; Insula Ferdinandiana in Africa; in America, Cilena, Mexicana, Brasiliensi rebuspublicis.

Auspicale festum septuagesimum agens plus tribus millibus socios habet claretiana Congregatio, in centum quattuor et quinquaginta sedibus viventes.

Post saeculum, en tibi ratio ipsius et status comprehensio: tota Congregatio coalescit sex Episcopis; duobus Praelatis nullius, 3.763 sociis toto orbe terrarum degentibus, 231 sedibus in decem provincias distributis, Visitationibus in Germania, Lusitania finitimisque insulis, neque in Europa solum sed in Foederatis Americae septentrionalis civitatibus, in Columbiana, Peruviana, Venezollana, Uruquariensi, Panamensi atque Argentina Republica et cunctis fere Americae Centralis insulis regionibusque. Tandem in Sina et Philippinis insulis percrebuit.

Sed quis ejus facta et opera et gesta commemoret? Probe scriptum reperimus: res eodem modo conservantur, quo generantur. Illud a Fundatore claretianae familiae est in fine positum ut omnes totius mundi animas quibuscumque rationibus Missionarii salvandas conarentur, dicente: «ut animarum studeant saluti, adhibeant omnia media sibi possibilia, maxime sequentia: primo, catechizare parvulos, pauperes et ignaros, juxta eorum necessitudines. Secundo, verbum Dei praedicare, et missiones et spiritualia exercitia dare omni generi personarum, praesertim vero sacerdotibus, scholasticis et monialibus, omniumque fidelium confessiones audire. Tertio, Seminaria dirigere et in ipsis Oratoriam, Theologiam moralem, necnon Caeremonias fovere» (*Const. II pars, n. 63*).

Ex ungue, leonem, ut ajunt; hominem ex operibus ejus: denique ex fruc-

tibus arborem bonam dignoscimus, quemadmodum est in Evangelio. Congregatio nostra centum hisce annis hos lectissimos rettulit fructus: missiones: 51.537; divinae mensae pignora dispersita: 370.435.791; Spiritualia exercitia: 63.083; quadragenarias sacras orationes habitae: 4.995; menses sermocinationibus comitatos: 7.930; majoris hebdomadae dies festos: 16.621; novendialia et septidua: 57.374; quinarum et tridua: 45.019; sermones et laudes: 862.033; contiones et colloquia: 1.172.407; secessuum dies: 77.643; christianae doctrinae explanationes: 250.753; baptismata: 1.300.205; matrimonia: 262.211; confirmationes concessas: 1.279.092; morientium succursus et aegrotantium visitationes: 643.262.

Tamen, nihil actum si quid restat agendum, reputant Missionarii. (Cf. Luc *Phars.* II. 662). Itaque nec ullis prorsus posthabitis vel praetermissis subsidiis et rerum gerendarum adjumentis, quod Pater ac Conditor peragendum indefessa opera praestituit, id ejus asseclae labente temporis cursu omnibus animi nervis et optarunt perficere et conati sunt.

His de causis, operum omne genus amplectitur Congregatio claretiana: a vera fide aberrantium conversionem et infidelium missiones; paroeciarum ministeria et curam; preli apostolatam et id genus alia. Potissimum consideranda est moderatio et institutio in pueris atque juvenibus edocendis informandisque. Haec siquidem nota singularis nuper sollemniter tributa est ei a Sacra de Religiosis Congregatione, publico decreto quo sequentia apertissime definita habentur: «Congregationem Missionariorum Filiorum Immaculati Cordis B. M. V., ad mentem et expressam voluntatem Legiferi Patris ac Fundatoris B. Antonii M. Claret., esse jure meritoque adnumerandam cum magno animarum fructu ministerium educationis ac instructionis, tam laicorum quam religiosorum et clericorum, in omnibus gradibus usque ad academicos, sive civiles sive ecclesiasticos et in cunctis utilibus formis externis internisque, ex officio propriaque missione et hucusque pro viribus prout adjuncta probantur, vacavisse et in posterum vacare posse et debere» (R. 22 m. augusti an. 1947).

Quae cum ita sint, omnibus scientiis tradendis edocendisque incubuere Beati Claret filii sive Universitatibus sive Collegiis cum civilibus tum religiosis et in praesentiarum incumbunt. Plurima folia diversis orbis partibus eduntur opera et studio eorundem Missionariorum, quae inter nominanda occurrit PALAESTRA haec nostra LATINA et «Commentarium pro religiosis et missionariis», cet. Similiter multa in lucem data sunt opera de omni re scibili; nihil enim reliqui fecerunt claretiani sodales quominus tanti Patris vestigia premerent ac sedulo sectarentur, hoc unum prae oculis habentes, Dei scilicet gloriam, B. Virginis honorem, suorumque salutem animorum et perfectionem.

RAYMUNDUS SARMIENTO, C. M. F.

De «cum» conjunctivi natura

Quodcumque latinum opus perlustraveris, in eo haec tibi conjunctio saepe oculis obveniet. Est enim omnibus scriptoribus familiarissima, sed interdum haud interpretatu facilis. Unde nihil mirum si varias apud grammaticos praebuerit quaestiones.

In praesentiarum tamen placuit de ejus tantum *origine* disserere, quam in animo est summam, data opportunitate, agere quoque de *sensu* ejusdem et *usu*.

Ad rem igitur.

«CUM» ORIGINEM DUCIT A RELATIVO «QUOD». — Ad quam rem satis sit haec proferre:

1. «Cum» et pronomem relativum. Natura hujus conjunctionis ex hoc nempe patet, quod facillime pronomem relativum substituit aut ab eo substitui potest. Ergo quaedam interest propinquitas inter «cum» et relativum pronomem. Sic ex. gr.:

PL. *Capt.* 516: Nunc *illud* est *quom* me fuisse quam esse nimis mavelim.

CIC. *Brut.* 20: Hunc elegimus diem, *cum* te sciremus esse vacuum.

CIC. *de or.* 1, 28, 129: saepe enim soleo audire Roscium, *cum* ita dicat...

Cfr. CIC. *Lig.* 20: Eo tempore *cum...*; *Phil.* 5, 38; *Mur.* 82: illo die *cum...*: *de nat. deor.* 24, 12: haec *qui* videat = haec *cum* videat.

2. *Similitudinem phoneticam*. Etenim *quom* apud priscos scriptores, postea *quum*, idem est atque *cum*.

Jam vero *cu* a *qu* procedit, uti ex his exemplis patet: ⁽¹⁾

locutus, non *loquutus*, a *loquor*

quercus, non *querquus*, refer ad *querquetum*.

Sed utrum ab accusativo masc. **quom*, nunc *quem* a **quim* per similitudinem ad *navim* > *navem* ⁽²⁾, an potius a neutro *quod* originem ducat, disputant grammatici et adhuc sub iudice lis est ⁽³⁾.

Si vero *quom* > *quum* > *cum* a neutro *quod* procedit, cur *d* in *m* transit?

Ex analogia cum aliis conjunctionibus: *dum*, *num*, *nam*, *tum*, ⁽⁴⁾ *quam*.

(1) ERNOUT, *Morphol. hist. du latin*, 1945; pag. 150.

(2) Cfr. NIEDERMAN, *Phonétique hist. du latin*, 1945, pag. 116.

(3) Plerique grammatici *quom*=*cum* derivant ex relativo «*quem*»; ita ex. gr. W. Kroll, *La sintaxis científica en la enseñanza del latín*, Madrid, 1935, p. 96: «Exactamente igual es lo que ocurre con *quom*, que es evidentemente un acusativo masculino y cuya naturaleza relativa se pone de manifiesto muchas veces viniendo a continuación de una palabra correlativa (Cfr. WACKERNAGEL, *Vorles.* I, pag. 244)». Sed cum duplex sit thema *qui* et *quo* in relativo pronomine (cfr. LAURAND *Manuel des études G. et L.* VI, 181) mihi magis consentaneum visum est *quom* ad accusativum *quod*, referre a themate *quonon qui-*, *m* littera oborta ex analogia cum aliis conjunctionibus, *tum*, *num*, *dum*.

(4) *tum*, a gr. το, sans. tad (cfr. PIZAGALLI, *Gram. Sanscrita*, Hoepli 1931, p. 67).

At *-m* littera in his conjunctionibus non ejusdem condicionis est ac *-m* finalis; nam «illa littera *m* quotiens ultima est et vocalem verbi sequentis ita contingit, ut in eam transire possit, etiam si scribitur, tamen parum exprimitur» (QUINT. *Int. Orat.* IX, 4, 40); immo, teste Velio Longo, «ubicumque prima vox *m* littera finiretur, sequens a vocali inciperet, *m* non tota sed illius prior tantum scriberetur»⁽⁵⁾ et apud poëtas elideretur vi synaloephes seu rectius ecthlipsis.

EXEMPLA: TER. *Phorm.* 653: in servitute[m] pauper(em) ad ditē dari.

CATUL. 64, 57: desert(am) in sola miseriam se cernat harena.

VERG. *Aen.* 3, 523: Itali(am), Italiam primus conclamat Achates.

Quae vero ecthlipsis non fit in conjunctionibus antea propositis, *cum*, *dum*, *cet*.⁽⁶⁾

EXEMPLA: PL. *Capt.* 395: dicito patri quo pacto mihi *cum* / hoc convenerit.

TER. *Phorm.* 982: adsequere, retine *dum* / eg(o) huc servos evoco.

LUCR. III, 1082: sed *dum* / abest quod avemus, id exsuperare videtur.

HORAT. *Sat.* II, 2, 28: quam laudas pluma? cocto *num* / adest honor idem?

3. «*Cum*» et «*quod*» in verbis affectuum. Ad identitatem inter «*quod*» et «*cum*» accedit haec alia probatio. Verba affectuum, quae nempe gaudium, moerorem, admirationem exprimunt, particula *quod* saepissime secum ferunt. Sint exempla Tulliana:

CIC. *Div.* 24, 51: Cato mirari se ajebat *quod* non rideret aruspex. *Att.* 15, 27, 1: Gaudeo id te mihi suadere *quod* ego sua sponte pridie feceram. *Fam.* 2, 5, 1: *Quod* abes gratulor.

Quod tamen nihil obstat quominus hujusmodi verba particula «*cum*» copulentur. En aliqua exempla:

PL. *Mostell.* 1, 128: Salvos *quom* advenis... gaudeo.

CIC. *Fam.* 9, 14, 13: Gratulor tibi *cum* tantum vales apud Dolabellam.

Cfr. CIC. *Fam.* 13, 24, 2; SALL. *Jug.* 102, 5: gratias ago... *cum*; magna laetitia nobis est ...*cum*.

4. «*Cum*» pro «*quod*» in propositione causali. Adde quod in propositione causali facile *cum* adhibetur pro conjunctione *quod*. Exempla nonnulla afferamus:

CIC. *N. D.* 2, 79: *Cum* sint in nobis consilium, ratio, prudentia necesse est deum haec ipsa habere majora.

CIC. *Fam.* 13, 24, 2: Tibi maximas gratias ago *cum* tantum litterae meae potuerunt.

TER. *Andr.* 487: Deos quaeso ut sit superstes quandoquidem ipsest ingenio bono
cumque huic est veritus optumae facere adolescenti injuriam.

JUVEN. 4, 14: Quid agas *cum* dira et foedior omni crimine persona est?

CIC. *de or.* 2, 154: Quo etiam major vir habendus est (Numa), *cum* illam sapientiam constituendae civitatis duobus prope saeculis ante cognovit, quam eam graeci natam esse senserint.

CIC. *Mil.* 69: Erit illud profecto tempus et illucescet aliquando ille dies, *cum* tu fortissimi viri magnitudinem animi desideres.

CIC. *de or.* 3, 37: Dies et noctes Q. Tuberonem videbamus, philosopho *cum* operam daret.

CIC. *Brut.* 205: Saepe ex eo audivi, *cum* se scribere neque consuisse neque posse diceret.

(5) KEIL, *Gram. Latini*, VII, p. 80, 17. — (6) NIEDERMANN, op. cit., § 52, 3.º

Neque desunt exempla in quibus ipse Tullius vel *cum* vel *quae*, omni formidine abjecta, sine ambiguitate adhibet.

Cic. *de off.* 3, 12, 50: Incidunt... saepe cauzae, *cum* repugnare utilitas honestati videtur.

Cic. *de rep.* 2, 10, 18: Incidunt saepe causae, *quae* conturbent animos utilitatis specie

Quae cum ita sint intellegi potest cūr Dr. Gardner Hale⁽⁶⁾ omnem fere explicationem de «*cum*» conjunctivo ad syntaxim de relativo conferat, quia revera vim et originem habeat a relativo pronomine mutuatam.

JOSEPHUS JIMÉNEZ, C. M. F.

Pro M. Tullio Cicerone peroratio⁽¹⁾

Sed age veniamus ad id quod eram pollicitus, ut proponam, qualem ego personam M. Tulli Ciceronis viderim. Hic ego certe non sum dicturus Tullium inter paucissima ingenia numerandum esse, quae ad omnia doctrinae et artium genera quasi facta exstiterint, singula singulis saeculis. Sed indole praeditus mediocri majore, virili industria hoc est assecutus Tullius, ut artis dicendi attingeret apicem summum, linguam latinam ad summam adduceret elegantiam. Quem ipse postea summum oratorem descripsit, ipse propemodum factus erat, cum non solum gnarus linguae esset suae, ut nemo praeterea, verum etiam in philosophia exercitatus, in disciplina juris eruditissimus, in historia romanorum et exterarum nationum versatus et ita in omni genere diligens, ut de omnibus rebus graviter, ornate, copioseque diceret. Ipse in libris *de Oratore* apparatus veri oratoris commemorat (l. I. 16-20). Neque illa studia in pueritia suscepta postea remisit unquam. Quam est etiam hodie jucundum et utile ea perlegere quae in oratione illa, qua defendit Archiam poëtam, de sua humanissima animi remissione liberalissimaque proponit (12-16). «Haec studia, inquit, adulescentiam alunt, senecturem oblectant, secundas res ornant, adversis perfugium et solacium praebent, delectant domi, non impediunt foris, pernoctant nobiscum, peregrinantur, rusticantur». Quam bene se ipse Tullius illis verbis descripsit, neque vero inanibus verbis, siquidem numerari et contemplari licet scriptos ab eo libros, dicere etiam, quo singulos scripserit anno. Conspicatus decem operum ejus tomos Teubnerianos propriam condidisse eum dicas bibliothecam. Nam habes istic orationum ejus septuaginta quinque, rhetorica opera septem, philosophica tredecim, epistulas ab ipso scriptas octingentas fere, orationum fragmenta septemdecim. Quis non fatebitur singulari dumtaxat industria Ciceronem tot scripsisse libros, praesertim cum cogites non pauca ejus opera vel negligentia vel injuria temporum interisse. Accepimus triginta praeterea orationum ejus titulos,

(6) W. GARDNER HALE, *The cum constructions: their history and functions* (cfr. RIEMANN, *Syntaxe latine*, Klincksieck, Paris, 1942, pag. 434).

(1) Cfr. fasc. sup. p. 43.

ediderat Hortensium vel de studio philosophiae, de Consolatione, de Gloria, de Virtutibus, de Jure civili in artem redigendo libros, Oeconomicum scripsit et Protagoram, historiam sui consulatus graece scripsit et Anecdota, clandestinam sui temporis historiam et Admiranda.

Atque illis scriptis omnibus *M*: Tullius hominem se praebet vere latinum, linguae latinae absolutam imaginem. Quae ille loquitur clara sunt et elegancia, pura, rotunda, propria, venusta, nitida. Ciceronis ingenio latinorum sermo ad summam perfectionem effloruit. Rebus etiam jejuniis eam addebat formam, ut lectorem non offendant aut satient, sed oblectent. In orationibus certe, quarum non raro et ipsa distributio partium psychologicum artificium est, si non omnibus locis eandem habet aciem vehementiamque argumentandi, quam habet Demosthenes — natura non erat eadem — in reliquis rebus par graeco est, copia et nitore dictionis et doctrinae varietate graecum etiam superat neque cujusquam alius oratorum graecorum et romanorum par inveniri Ciceroni potest, cujus dicendi exemplis jam duobus annorum millibus illi se exercuerunt, quos summos oratores habent galli, angli, itali, hispani. Stus. Augustinus, magister rhetorices haud ignobilis, in dialogo quem contra Academicos edidit (16) interrogat: Quid in lingua latina excellentius Cicerone inveniri potest? Haec igitur Ciceronis excellentia, haec Ciceronis magnitudo est, quam ne innumerabilis quidem diruet series annorum nedum salsa criticorum loquacitas. In summis ideo numerandus Cicero viris est, quod, ut idem dicit Augustinus, vir fuit eloquentissimus.

«Sed fuerit, inquit, magnus orator Cicero, nam, si non fuisset, non eum essent secuti summi illi oratores Bossueti, Segnerii, alii. Sed quare se etiam philosophum esse volebat, quare, qui nihil minus esset, quam ad cogitandum acutus, de philosophia edidit libros?»

Placide, oro vos, placide! Vide, ne, quae res novam Tullio neque tenuem conciliet laudem, eam tu temere vertas vitio. Nam Cicero insignem se esse volebat oratorem, et indefessa a puero contentione factus est, vel, si mavis audire, se fecit summum oratorem romanorum et linguae latinae scitissimum politorem. Quomodo non accederet etiam ad philosophiam, qui orationem explicatam philosophiam esse diceret? Quod latini non erant, graecis se philosophis in disciplinam dedit. Non fateberis et tu hoc quoque pertinere ad Ciceronis laudem, quod non minus graece quam latine philosophabatur et declamabat? Itaque discebat Arpinas noster, quae illi doctores tradebant, neque hodie inspicere possumus scholarum illarum tabulas et ex censuris ibi notatis hominis in philosophia divinare progressus. Omni se Tullius instructum volebat suppellectili oratoria, se parem aut supparem Demostheni volebat, non Aristoteli. Et ultro nos primi fatemur Ciceronem, si aemulator fuisset Aristotelis, nunquam alterum Aristotelem futurum fuisse sua praeditum indole. Sed quonam tandem pacto in Ciceronis vitiis erit, quod non singulari prorsus Aristotelis aut Augustini, aut Thomae Aquinatis acumine excelluit? Quorum si quis ordine ingeniorum Ciceronem haberi velit, primi, inquam, nos eum Ciceronem neque fuisse neque unquam se ipsum voluisse conclamabimus. Sed quod philoso-

phiae, quoad vixit, deditissimus fuit, quod ex graecorum auctorum libris quae digniora viderentur primus latinorum latine est interpretatus, quod primus sui elegantia stili popularibus suis et venturo imperio romanorum ostendebat etiam latinam linguam idoneam ad philosophandum praebere formam, nonne ipsi summae tribuendum laudi est, non magno nobis gaudio debet esse, etsi idem non etiam nova philosophiae solvit problemata? Immortale Ciceronis est meritum, quod certo atque sano iudicio et tota graecorum philosophia ea eligebat sibi tractanda et latina elegantia perornanda, quae prodesse possent popularibus. Nam illis temporibus philosophi hominum fingebant mores eo fere modo, quo post conditam Ecclesiam curatores animarum nos ad bene vivendum informant.

Non dico hoc loco Tullium in suis philosophicis libris non pauca servavisse posteritati quae ad philosophiae historiam pertinent, qui sine iis libris ignoraremus; quam ille subtiliter in libris *de natura deorum* (ut I, 2; III, 2; II, 37) describit mundi ordinem, quo intellegamus praeesse supremum aliquod mundo numen! Quam vicinus est veritati haec anima naturaliter Christiana cum disputat de natura et immortalitate animae hominis! Quam recta ille proponit praecepta vitae in libris de officiis ad Marcum filium! Non potuit, qui evangelium non novisset, evangelio describere vicinius, rectae rationi convenientius. Prophetam audire videris cum legis quae Laetantius ex tertio Ciceronis de republica libro (22) transcripsit: «Est quidem vera lex recta ratio naturae congruens, diffusa in omnes, constans, sempiterna, quae vocet ad officium jubendo, vetando a fraude deterreat; quae tamen neque probos frustra jubet aut vetat; nec improbos jubendo aut vetando movet. Huic legi nec abrogari fas est neque derogari ex hac aliquid licet neque tota abrogari potest, nec vero aut per senatum aut per populum solvi hac lege possumus, neque est quaerendus explanator aut interpres ejus alius, nec erit alia lex Romae, alia Athenis, alia nunc, alia posthac, sed et omnes gentes et omni tempore una lex et sempiterna et immutabilis continebit, unusque erit quasi magister et imperator omnium deus, ille legis hujus inventor, disceptator, lator, cui qui non parebit, ipse se fugiet ac naturam hominis aspernatus hoc ipso luet maximas poenas, etiamsi cetera supplicia, quae putantur, effugerit».

S. Augustinus certe Ciceronis Hortensio se ad studium sapientiae excitatum esse confitetur in Confessionum suarum libro tertio (4), ubi hoc se in illa exhortatione dicit delectatum, quod non illam aut illam sectam, sed ipsam, quaecumque esset, sapientiam juberetur amplecti. Accensum esse se; solum illud in tanta se refregisse flagrantia, quod non esset ibi nomen Christi. Quod nomen si Tullius cognovisset, si duobus saeculis serius natus esset, assentior libenter Alberto Weiss Dominicano, aliquo Joanne Chrysostomo Ecclesia Christi hoc lumine oratorio esset ditior.

Romae, 1949

ANDREAS AVENARIUS, S. V. D.
(sequar)

LUCRETIANA

43: ornatas armis *scafulas mariterque* animatas...

scafulae sunt parvae naves ad milites transportandos. cfr. VEGETIUS, *de re militari* (Teubner.) p. 81, 5. 165, 4. *mariter* idem est ac viriliter; error haplographiae est: *mariter, tariter*.

85: nam *quam* cita saepe

«quam» periit post «nam» similis finis causa «quam saepe» est sic copulandum ut idem ac «quotiescumque» valeat.

210: Sol etiam *dominus* de vertice dissipat...

Sol ut deus et persona majuscula littera S scribi debet et est dominus qui dissipat ardorem et conserit arva.

252: exoritur *rursus* novus ordine certo...

«rursus» haplographia post «-tur» periit.

381: perfacilest *amili* ratione exsolvere nobis

«amili» ad amilum, amylon pertinet quod non pulvereo modo, sed modo multo crassiore et granoso molitum est. Significat: obiter, leviter, non profunde.

428: prostantibus *usque*

«usque» est particula conjunctiva eadem vi praedita atque «usque dum» cfr. STOLZ-SCHMALZ, *Lat. Grammatik* 779, 3.

460: penetrareque *baxas*

baxae calcei sunt. cfr. ERNOUT-MEILLET 106.

512: sunt, *at*

at est particula oppositionis, quae haplographia post «-nt» sublata est.

779: efficitur quiddam quadratum unaque *figurans*,

figurans est id quod figuram gignit; error sic exstitit: *figurans, figuras* (n littera nasalis elisa est).

1147: et fulcire, cibus *simul* omnia sustentare

ter «cibus» ponere nimium est, propterea «simul» optime in sensum quadrans bonam variationem efficit.

1162: ferrum vix arvis *suppeditatis*:

«suppeditatis» est secunda persona pluralis. Antecedunt aliae plurales: conterimus boves et viris... conficimus.

1168: vetulae vitis sator atque *vacivae*.

vaciva est antiqua forma pro «vacua»; vitis vetula et *vaciva* est, ut viticola queritur; omnes editores adhuc Nicolaum Heinsium secuti criticae expertes «vietae» scripserunt, quod hoc loco falsissimum est; nam vitis vieta edi potest, non autem *vaciva*; error sic evasit: *vacivae, fatigat*.

III

58: et eripitur persona *mala ore*.

agitur de *mala*, falsa, fallaci *persona*, quae *ore* (=ablativus separativus) eripitur, inter se opponuntur verae voces et mala persona, ab imo pectore et ore. Error scripturae sic ortus est: *malaore*, *malare*, *manare*.

321: vestigia parvola, quae nequeat ratio depellere *rectis*...

recti sunt illi homines, qui recta ratione utuntur; error codicum ita ortus est: *rectis*, *roctis*, *noctis*.

391: prius est in nobis multa *ciendom*...

forma gerundii antiqua est; quare error scribendi «ciendo» facilis erat.

453: delirat lingua, *natat mens*.

apta videtur metaphora ad incertum mentis statum indicandum; cf. MANILIUS IV 257; omnia verba hujus versus primae conjugationis sunt.

594: videtur ire anima ac toto solvi de corpore *sensus*...

ad animam *sensus* super totum corpus diffusus adjungi debet; cfr. III 578.

596: molliaque exsanguī cadere omnio membra *figura*.

exsanguī figura inter se jungenda sunt.

702: dispertitur *eo* per caulas corporis omnis

«eo» significat idem ac propterea, igitur error sic evenit: *eo*, *ergo*.

887: stansque jacentem *ipsum* lacerari

«ipsum» hoc loco «eundem» significat. cfr. STOLZ-SCHMALZ. *Lat. Grammatik* 5. ed. p. 480.

962: aequo animoque, agedum. *mancis* concede...

manci sunt egeni, quibus dives moriens cuncta bona relinquere ac distribuere debeat; error codicum sic evasit: *mancis*, *magnis*.

1001: saxum quod tamen *a* summo jam vertice rursus vertitur...

praepositio «a» melius ad «vertice» quadrat.

1016: horribilis de saxo jactus erorum...

eri (=domini) dejiciuntur, non autem servi, quippe qui statim in aedibus vel hortis dominorum necantur neque ad saxa transportantur; error codicum ita ortus est: *erorum*, *eorum*.

1061: subitoque *recurrit*...

verbum *recurrere* hoc loco propter «subito» ponendum est; cfr. III 1063 «currit».

IV

166: speculum quocumque obvertimus *orbis*

quocumque est adverbium locale cum genitivo «orbis» sicut dicitur «ubicumque terrarum» vel «ubinam gentium», error hanc viam processit: *orbis*, *oris*.

EMIL ORTH

(sequar)

Carmen saeculare Cordis Mariae Filiis decantandum

a Congregatione condita anno centesimo percurrente

*Conditor noster Genitorque, Claret,
qui tenes altam super astra sedem,
da pius nobis quae humiles precamur
tempore sacro,*

*quo tuae Prolis pietas, ab illa
condita primo redeunte saeclo,
fervidum jussit Superis benignis
dicere carmen.*

*Virgo, Fundatrix Genetrixque nostra,
gentis humanae decus atque custos,
ulla si Prolis Tibi cura Pectus
occupat alium;*

*linque caelorum latus, et vocanti
ture Te multo Suboli per orbem
lenis intersis, caltdisque praesens
annue votis.*

*Vosque, felices nimium Sodales,
qui, redemptorum comitante pompa,
luce candentes petiistis alto
sidera cursu,*

*quique nunc pallis niveis amicti
cingitis densa legione Matrem;
sedulis fratrum precibus potentes
jungite vestras.*

*Gentis o nostrae Pater atque Princeps,
supplices audi placidus nepotes;
supplices specta, pia Virgo, blando
lumine natos,*

*quos in amotis amor unus oris
hoc die, saeclo renovante, festo
ad tuas auro nitidas rosaque
congregat aras.*

*Omne si nostrum, Patre teste, coeptum
est tuum, dulcis Genetrix, Tibique est
tota nostrarum referenda semper
gloria rerum:*

*si tuis curis operaque fotum
Claret incoeptum, velut arbor, alte*

*crevit et late, mala dura vincens,
bracchia pandit:*

*si tua ductum radiante luce,
parva ceu navis, superavit omnes
aequoris casus, tenuitque portum
suspente cursu;*

*da Sacerdotes pietate claros,
da probos Fratres Juvenesque castos,
da Tibi carae decus omne Proli
rite precanti.*

*Sit novus sanctis honor Institutis,
Castitas crescat rutilans, ametur
saeva Paupertas, vigeatque legum
maxima cura.*

*Quisque, majorum stimulatus actis,
multa pro Christo jaculetur audax,
atque vexillum Mariale toto
perferat orbe.*

*Omne jam caelum regioque sentit
impigram Claret Mariaeque gentem,
qualibet Cordis sine labe signum
albicat aura.*

*Jam Deus, Matris prece motus altae,
aureos nobis meditatur annos,
audet et nostris meliora rebus
jungere fata.*

*Perge, Fundatrix, ope nos juvare,
ut tuas, saeculi redeunte cursu,
gaudeat major Tibi parta Proles
dicere laudes.*

*Surget infrendens Satanas in illam,
impii surgent homines frementes;
illa, montanis uti pulsa ventis
aesculus ingens*

*multa quam bello docuere saecula,
perferet pulsus, potiorque diram
facta post pugnam, feriet superbo
culmine caelum.*

Himno secular (versión)

Oh Fundador y Padre, cuyo asiento
sobre los altos cielos se levanta,
danos, benigno, lo que con acento
humilde te pedimos en la santa

festividad en que el amor piadoso
de tus hijos, tras cien años de historia,
ha decretado alzar al bondadoso
cielo este ferviente himno de gloria.

Oh Fundadora y Madre, honorpreciado
del humano linaje, y protectora,
si en tu almo pecho anida algún cuidado
por tu Congregación, deja, Señora,

la mansión celestial, y ven, piadosa,
a morar con tus hijos que, devotos,
te invocan con incienso y, poderosa,
da asentimiento a sus ardientes votos.

Y vosotros, hermanos bienhadados,
que con cortejo de almas para el cielo
y de cándida lumbre coronados
ganasteis el emperio en alto vuelo,

que de niveo manto ahora vestidos
rodeáis a la Madre en densas haces;
juntad a nuestros ruegos repetidos
los vuestros poderosos y eficaces.

Padre y Caudillo nuestro, placentero,
oye a tus hijos; mira, Virgen pía,
a los que en este día, mensajero
cada siglo de gozo y alegría,

y en playas apartadas y distantes
un mismo amor estrecha en sacro coro
y lleva a tus altares deslumbrantes
— florecidos de rosas y de oro —.

Si todo es obra tuya, como un día
dijera nuestro Padre, si a tu gloria
hemos de dirigir, Virgen María,
todo el ancho caudal de nuestra historia;

si al calor de tu amor y tus desvelos
el árbol de Claret tendió anchuroso

su ramaje, y la copa alzó a los cielos,
sobre los huracanes victorioso;

si al vívido destello de tu lumbre,
la nave de Claret, con rumbo cierto
y dichoso, del mar la muchedumbre
de azares sorteó, y alcanzó el puerto,

da a la Congregación de tus amores,
pues te lo pide con rituales cantos,
honor y prez, sencillos Coadjutores,
Jóvenes puros, Sacerdotes santos.

Cobren las Reglas nueva reverencia,
suba la Castidad inmaculada,
brille resplandeciente la Obediencia,
y la austera Pobreza sea amada.

Cada cual sienta el aguijón fecundo
frente a pasadas gestas, y audaz quiera
soñar cosas por Cristo, y por el mundo
pasear de María la bandera.

Ya todo el orbe estremecido siente
al invicto linaje claretiano,
y a todo viento ondea refulgente
el vuelo del pendón cordimariano.

Ya Dios, al ruego maternal rendido,
dichosa edad de oro nos prepara,
y dar intenta a nuestro bien crecido
aumentos de ventura y gloria rara.

Síguenos protegiendo tu clemencia,
para que cada siglo, Madre amante,
gozosa tu acrecida descendencia
en himno secular tus glorias cante.

Contra ella se alzaré Luzbel con saña,
se alzaré la impiedad embravecida;
ella, como alta encina en la montaña
de borrascosos vientos sacudida,

pero en lid secular ejercitada,
resistirá al embate, y más pujante
tras la dura contienda porfiada,
taladrará los cielos arrogante.

(Colegio Máximo de Valls)

I. MAULEÓN, - C. CEBRIÁN, C. M. F.

Pio Papae XII Pontifici Maximo

Oblatio Congregationis Filiorum Imm. Cordis Btae. Mae. Virginis

*Pontifex dulcis, Fidei Magister:
Perfidas mundi tenebras refellis
Luce qua terrae Cathedram supremam
Dirigis alte.*

*Martyr ob tantum fluvium cruoris
Qui necem diram gerit innocentis
Victimae cujus misereris haustae
Aere vel ense...*

*Nauta qui ponti tumidam procellam
Desuper navem videt irruentem,
Erigit moestas oculos in umbras
Voce querenti.*

*Intimo laesus gladio doloris
Pergis ad pectus Genetricis, unde
multa dimanat, Cruce vulnerante,
Gratia Christi.*

*Sic, Pater, sidus petimus beata
Roma quo fulget, pelago fremente
Fluctibus noxae quibus urget orbem
Agmen averni.*

*Consecras Cordi varios Mariae
Incolas terrae; precibusque sanctam
Gentibus pacem timidis rogando,
Hostia perstas..*

*Tu Dei magni sacer Administer
Insuper reges diadema splendens
Obtines, ipsos superans nitore
Nobilitatis.*

*Claret idcirco Legio Beati
Fervido plausu celebrat triumphum
Virginis cujus solium venusto
Lumine ditas.*

*Cor pium pandis populis; benignum
Parvulis pectus retegis; luposque
Pellis e caulâ, parilis sacrato
Upilioni.*

*Semper o Mater generosa nostri
Hunc Sacerdotem Domini Supremum
Hostibus victis tege sub corusca
Pectoris arca.*

*Pacis ut Princeps, hominum cruenta
Bella detrudis; fera corda mulces
Quae tuam vocem sapiant perenne
Pignus amoris.*

*Quando tutelae pietas reposcat
Maximum vitae pretium: libenter
Munus oblatum, cruciante ferro,
Sanguinis ecce.*

*Ipse nunc nobis benedic paterne
Dum tui nostros animos amoris
Subdimus sceptro petimusque Amici
Nobile foedus.*

Gulielmus Laserna Villegas, C. M. F.

Commercium epistulare

I. González, C. M. F., P. Josepho Mir, «Palaestrae Latinae» Moderatori, s.

Multum ac saepe cogitavi mecum, quam potissimum ratione id iudicii sapientissimi tui libri prelo jam excussi, NOVA ET VETERA, ad te darem, quod jam diu tibi receperam, quodque magna tu mihi benivolentia expostulasti. Verum magis, mihi crede, in dies haerebat aqua; remque supra meas vires denique existimavi: praeclarior enim longe liber est, quam ut paucis queam amplexari. Atque mihi ceterum ipsemet dicebam: Pernotum quidem lectoribus «Palaestrae Latinae» opus cui NOVA ET VETERA nomen, ab inclito hujus Commentarii Moderatore nuper exaratum; nullius igitur bibliographicae notae, res cum per se pateat cumque omnibus protractio quaedam «Palaestrae» liber appareat, opus est. Quocirca de eo amplius agere, nonne erit noctuam Athenas deportare vel, ut Horatius, in silvam ligna ferre?...

Ita mecum, bone, cogitabam; neque calami super plagulam tractus progrediebatur, aut digitis potius dactylographum ullo pacto pulsabatur.

Nihilo tamen secius, pauca eaque ingenuitate plena tibi, viro amicissimo, proferam. Ambabus porro manibus tua NOVA ET VETERA plaudo, librumque omnibus latinae linguae cultoribus commendandum autumo. Perbelle a te certo certius scriptum est; deque latina lingua es bene meritus. Aliis autem minutis omissis in aliud tempus, hic brevissime de illis verbis in «Lectoribus salutem» datis, disseram vel effutiam.

Illam nempé tu: «Tot hi labores ad trutinam et discrimen rursus revocandi sunt et tandem in coetum magistrorum afferendi, qui, probatis variis utrinque allatis rationibus, rem definiat et unam —si id fieri possit— omnibus adhibendam suadeat praecipiatve vocem. Quam dum exspectamus «Societatem Latinam» —cui omnes fideliter pareamus— libellum nostrum lectoribus proponimus, qui, si non omnibus probabitur, initium saltem erit disputandi».

At ego: profecto non exspectandum, sed laborandum tibi enitendumque est, ut ea instituat «Societas Latina». Tu, exempli gratia, cum ejus modi Conditor tum Moderator eris; neque vel in his dissitis plagis ii, qui ipsi dent nomen libentes, deerunt. Sicque sacrum illud eloquium adimplebitur: Vis conjuncta fortior. Quenam vero «Societatis Latinae» partes? Ansam tu idem sermonis dedisti: «Initium saltem erit disputandi». Res mihi quidem perplacet, proque Commentarii lectoribus eloquar; tibine item?

Atqui, initio jam posito, id primum efficiet «Societas» illa: totum latinitatis historicum thesaurum, quae nobis ejus modi succum exprimat, perscrutabitur. Atque id mihi ea de causa persuasi, quod, si quid mei iudicii est, multa adhuc vocabula restant, quae nobis omnino abscondita manent, quorumque locum alia recentioris ortus retinent. Heu, cor meum finditur! Multum facileque de penuria linguae latinae dicunt; ego vero saltem, nisi eo infitias, de proposito dubitare ausim. Ceterum, quo plura nobis vocabula prae-

beat thesaurus linguae, eo pauciora nova (facile suspiciosa) excudenda erunt. Tu mihi ipse testis es, quam ego olim de vocabulorum historia curabam, in nomenclatura nova excogitanda.

Unum dumtaxat, quod peculiare duco, propono tibi exemplum. Illum patientiae ludum, quem hispani dicimus «rompecabezas», tu vertisti vocabulo latino «deverticulo». Belle mihi vocabulum sonat; sed illud, bona tua pace, rejicerem. Quam ob rem? Primum, quia illi in dictionario res prorsus definita respondet, quae cum vocis veriloquio (*di-vertō*) maxime consonat. Ac deinde ipsis in litteris classicis est vocabulum, quod, mea quidem sententiā, commode ludo «rompecabezas» quadrat videlicet: «*technophyūm*». Quo usus est Suetonius. Vocabulum, facie prima, barbarum; sed cum etymologia tum historia ipsi suffragari videntur.

Quod mihi sermonem longius protrahere non liceat, equidem doleo. Dico igitur: Primus «Societatis Latinae» scopus latinitatis thesaurum exhaustire. Nonne hic perbelle de tuo Dictionario Hispano-Latino conficiendo? Optime, mihi crede, nota est nomenclatura Ciceronis, Caesaris, Nepotis...; sed haud scio an item Celsi, Ulpiani, Vitruvii, Plinii..., qui multa de medicina, jure et commercio, architectura et historia naturae nobis fere incognita proment. Qui quidem auctores, etsi non adeo classici, tamen quaedam nobis vocabula offerent nostrae culturae viciniora. Inter auctores classicos et nostrates «*arcuatio*» exstet necesse est. Quodsi in hoc iudicio errem, versoriam ultro capiam.

Sed haec hactenus; alias de aliis tui operis NOVA ET VETERA, quod mihi magni studii magnaeque aestimationis erit, quod item de lectoribus «Palaestrae Latinae» auspico. Modo, quod maximi pendendum, firmissimum nobis prostat fundamentum ad totam fere instituendam nomenclaturam «*Conversacionis Latinae*». Id vero tuae operae debebitur. Cura ut valeas nosque ames.

Josephus M.ª Mir Ildephonso González C. M. F. Sal.

Tuae suavissimae litterae —totiens aërio tramite advectae— sales quoque tuos illamque tuam in sermocinando peritiam —cum hispanice tum latine— cum quadam jucunda loquacitate nobis advehunt. Perbelle ridemus, te dum legimus. Neque tamen displicet nobis —implicatis tot negotiis— cum amicis absentibus joculari.

Laudes, quas hac tua epistula illoque articulo tuo —in ephemeride Columbiana vestra «*Virtud y Letras*» vulgato— tribuisti libello «*Nova et Vetera*» a me in latinum translato, nimiae profecto sunt omniumque exspectationem forte decipient: ne me in amicorum ac legentium derisum verteris... Bona pace tua dixerim, adeo sonitum edidisti — ut ille fabellae asinus— ut nisi te cognovissem et ego pariter fugissem. Tempus, omnium edax, opera nostra laudesque vestras comminuet...

Nunc ad tua quaesita, ac primum de *technophyō* illo, quod quidem diu investigavi; cum vero illud in lexico Forcelliniano et Freundiano non invenis-

sem, vocem putavi prorsus rejiciendam; deinde tamen cum verba illa in dictionario — a Miguel confecto — legissem, denuo mihi haesit aqua atque ab aliquo lexico illam vocem erutam existimavi. Calepinum igitur adii et ibi haec scripta in editione a. 1772 repperi: «Technophyon, n. 2, τεχνόφουον, artium officina, παρά τὸ φῶσειν τὰς τέχνας, h. e. a. producendis artibus. Suet. Aug. 72: Erat illi locus in edito singularis, quem Syracusas et technophyum vocabat» Quam vocem cum graecam cognovissem, dictionarium a Bailly exaratum curiosius evolvi, eam tamen ibi nusquam inveni, sed τεχνόφουον, quod lexicographus deminutivum a τέχνη derivatum interpretatur —quasi artem seu ingenium mediocre— atque hunc Suetonii locum Aug. 72 laudat. Rursus ad operam... et Suetonium ex editione Teubneriana in manibus sumpsit atque lectionem Baillyanam comprobata repperi; in textu enim *technyphion* prostat, quanquam in notis juxta alios codices *technophyon* profertur.

Patet igitur hanc vocem et graecam esse et pro certa ac singulari re significanda ab Augusto usurpata et lectionem *technophyon* dubiam profecto esse; illam autem significationem a Miguel prolata prorsus peregrinam a latinitate esse, cujus haec sunt verba: «*technophyum*, yi, n. [de φῶω = dar a luz]. Suet. Especie de juego que se hace con pedacitos de madera o de metal, cortados en forma de polígono, con los cuales se llega a ejecutar diferentes figuras». Luculenter ac plane vides quam facile in errorem incidamus cum quid nostrum in lexicis conficiendis addamus...! Cum tamen consilia tua denuo mecum ipse volutarem paullo infra in lexico Calepino haec de *technopaegnio* inveni, quae vox, nisi esset adhibita tantum in titulo carminis ab Ausonio editi, aptius forte cum nostro *rompecabezas* conveniret: «Technopaegnion... ludus artificiosus a τέχνη et παίγνιον, ludus. Ausonius hoc nomine inscripsit carmen suum, quod est *Idyll*, 12. in cuius praefatione ad Pacatum Procons. Technopaegnion, inquit, nomen dedi ne aut ludum laboranti aut artem defuisset ludenti. Continet autem illud carmen versus monosyllaba finitos, et interdum etiam inceptos omnesque multa arte compositos». Tu tecum cogita si ex hac Ausonii significatione parum deflexa ad nostrum *rompecabezas* devenire possimus, an malis illud *deverticulum* retinere.

Ad alia procedamus.

Pro nostro *alpinista* neque ausus sum neque audeo *alpinistam* procudere, sed hominem *alpinum* vocavi tantum; nam sicut «*alpinista*» (hisp.) —qui ex vocis natura id tantum significaret qui *montes alpinos conscendit*— ad omnes transtulimus montium amatores et ascensores, idem fieri posse cum adjectivo «*alpinus*» putavi. Vox tamen, quam proponis *oribata*, quamvis generica et ex graeco fonte, respondet prorsus generali illi significationi (= *montium ascensori*); specificus vero sensus qui *alpini* (*alpinistae*) inesse videtur, —*voluptario* scilicet *montium ascensori*— in *oribata* non apparet. Tamen libenter accipio tuum *oribatam*. — *Ardesiam* scribendum non *ardusiam* juxta Du. Cange; alibi vocem non repperi. De «*monobolo*», saltationis ludo, rursus cogitabo.

Tandem, video te in eandem incidere sententiam ac praeclarum P. Avenarium: opus in primis esse ut omnes veteres scriptores investigemus ac perlegamus assidue ut ex iis innumera exhauriamus vocabula quae nostris saepe aptentur usibus; cetera vero ex nostris linguis — quae quasi internationalia deveniunt — usurpemus. En tibi verba carissimi atque doctissimi in hac nostra disciplina perficienda P. Avenarii, quae nunc exscribo cum plures forte decurrent dies antequam suo loco in PALAESTRA edi possint: «O quam illi bene mererentur de universo humano genere, qui sua otia conferrent ad exscribenda ex majoribus vocabulariis nomina, quibus veteres et medii aevi viri appellabant res ad vitam communem et ad artes spectantes facta in ea litterarum ordine ex vulgari lingua et vicissim in vulgarem linguam via! Quantam sibi conciliarent gratiam illi viri doctiores, qui consociati, in collegium latinitatis, de novandis vocabulis constituerent! Qui peritos ad novandum invitarent, quae sunt novata colligerent, quae probarentur in lucem ederent! Sed postremum vereor, claudemus diem neque illos decem vel viginti viros creatos esse audierimus. et relinquitur, ut nos quod facimus, pergamus facere, ut nostrae memores tenuitatis ea meditemus, quae vita cotidiana a nobis vocabula exigit».

El alibi salutiferum léges monitum atque consilium: «Censeo illud tempus, quo nos decoquimus de latinitate vocum scrupulos, multo consumi utilius in legendis bonae latinitatis libris, Ciceronianae potissimum et Terentianae, ut crescat linguae nostrae latinae thesaurus, varietas, clangor».

Venerabilis semper mihi visa est sententia P. Avenarii omnibusque muneris perfecta ejus latinitas; illudque tantum conabar ne in illam putidam descenderemus latinitatem in qua saepe delabi visi sunt scriptores *Auxilii Latini, Societatis Latinae* alique qui tot novarunt vocabula latinitati prorsus repugnantia atque obsona.

De ceteris alias. Res nostras, ut facis, amare perge et vale.

Barbastro, X Kal. Augustas.

PROVERBIA

Non nisi patrata, canitur victoria. pugna:
hasta el fin nadie es dichoso;
al fin se canta victoria.

Nempe sua reputat reliquos ex indole pravos:
piensa el ladrón que todos son de su condición
Nitimur in vetitum semper cupimusque negata:
por la gula heredada buscamos la fruta vedada.

Factis non verbis firmantur amorque fidesque:
el amor y la fe en las obras se ve.

PERFICIT

1. **Quid sit "Perficit".** — Coetus alumnorum selectorum qui, antequam philosophiam incant, novum annum Humanioribus Litteris tribuunt, ut plenius atque solidius eis imbuantur.

2. **Ejus fundamentum.** — Latet in Ratione Studiorum, ubi legitur: «Nostros non ante ad philosophiam — Provincialis — mittat quam *biennium* in rhetorica consumpserint... Quod si aliqui indole ingenii ad magnos progressus in his potissimum studiis praediti sint, ut solidius fundamentum jaciant, videndum erit an operae pretium sit *triennium* impendere» (*Reg. Prov.* 18).

3. **Ejus origo.** — Anno 1931 coeptus est haberi Salmanticae ad imitationem Cursus Classici Universitatis Oxoniensis — Oxford — in Anglia, cujus programma persequi conatur.

4. **Ejus notae.** — Duo sunt quae hunc cursum distinguunt; amplitudo atque profunditas studiorum. Non pars aliqua sive auctoris sive operis sed universus auctor, totum opus pernoscutur: Homerus Vergiliusque integri, Demosthenes atque Cicero bene multa orationum dialogorumque parte, Aeschylus, Sophocles, Euripides omnibus fere fabulis.

5. **Methodus.** — Quae omnia ut melius pernoscant, ita exercentur: Primum privato studio rem penitus penetrant, postea — in «seminario», quod dicitur — de re proposita disserunt atque disputant. Nec vero verbo solum, sed calamo etiam sese exercent: tertio enim quoque mense dissertationem scriptam publice legere debent.

6. **Finis.** — Praeparare professores litterarum humaniorum atque juvenes formare, qui possint — hoc amplissimo humanistico fundamento innixi —, posteriores labores — scribendi, contionandi, docendi, cet. — efficacius exercere.

7. **Ejus fructus.** — Quinquaginta et octo alumni instituti sunt hoc Superiore Cursu, quorum plerique adhuc studia ecclesiastica peragunt, alii in multis Europae, Asiae atque Americae locis docent, scribunt, cet.

8. **Folium "Perficit".** — Ad haec principia paedagogica evulganda materiamque professoribus alumnisque suppeditandam anno 1942 folium paedagogicum «Perficit» dictum — edi coeptum est, quod nunc, novis auctum foliis, singulis mensibus apparet. Ejus exstant 40 numeri octoginta et duobus foliis ornati.

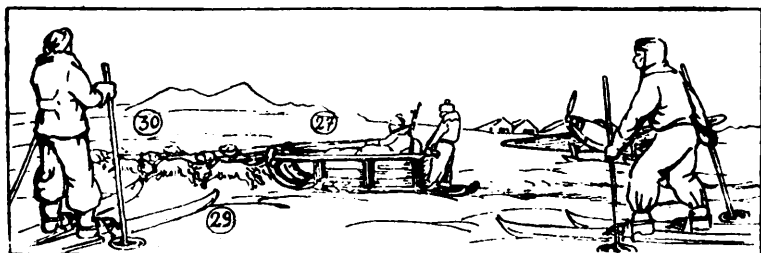
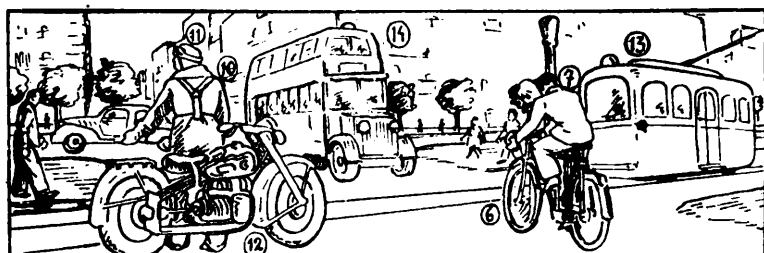
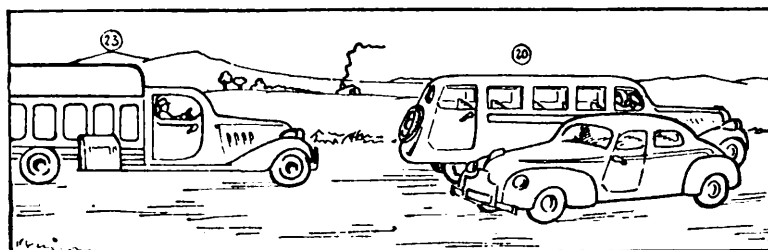
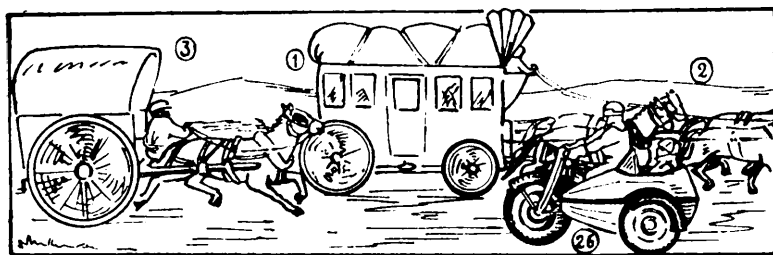
9. **Superiorum laudes.** — Sufficiat inter alia haec depromere: «Pulcherrimum quidem opus R. Va. in manibus habet, quod fructus optimos facere potest, his praesertim temporibus, cum studium formationis classicae ubique videtur reforescere. Utinam in aliis etiam nationibus Nostri ejusmodi opus aggredierentur. Id enim et ad nostrorum juvenum formationem et ad institutionem alumnorum in nostris Collegiis magnopere juvaret» (A. MAGNI, *Vic. Gen. S. J.*).

HENRICUS BASABE, S. J.

Salmanticae, die 26 m. Martii a. 1949.

NOVA ET VETERA

Vehicula hodierna. — I

Ea vivimus aetate qua omnia celeriter peragi oportet. Properandum, currendum ubique et semper!... Idque nobis perspicuum est bestias, natura duce, immobiles permanere, homines vero ad potiora et perfectiora semper progredi... PICTURAE nostrae hujus progressus specimen praebent; quas rerum novarum picturas — sicut veterum tribuimus Flavio Romano — ad Johannem referemus.

JOHANNES, igitur, GUNDISALVIUS cognomine, dives est vir qui omnes animi voluptates insectatur atque experitur. Hodie cum picturam nostram vidisset, narravit quo modo adolescens profectus sit Matritum raeda meritoria¹ vectus, diem festum ut ageret atque contioni et hominum celebritati maximae adstaret, quae regem regiumque comitatum

avide videndum expectabat. Quadrigam² illam equorum dum adspicit Johannes, illudque carpentum³ aliquantum surridet, tempora praeterita recordans atque vehicula illa in urbe jam paene obsoleta. Tunc ille: Hodie vel ipsi pueri velocipedo⁴ et tricyclo⁵ insident et laeti per vias et stratas concurrunt. Birotam⁶, paucos abhinc dies, Josepho filio emi; qui quidem dexter est birotarius⁷ ac sagax, nam per mediam urbem progreditur quin aliorum vehiculorum incursus⁸ timeat. Heri dum ad folliludium⁹ iret, Carolum e regione conspexit, qui schema machinatorum¹⁰ indutus et galero¹¹ coopertus, pone eum pertransiit automatariam birotam¹² sollerter ducens.

Sed homines urbani mediae fortunae ad negotia, ad tabernas, ad commercia,

ad spectacula accedentes, adhibent electricam¹³, circumveham¹⁴ vel circumveham electricam¹⁵, aut ad suffugia¹⁶ descendunt et metropolitanum¹⁷ tramen arripiunt, vel etiam cum casus fert et urget, automöllum meritorium¹⁸ locant.

Cum vero opus est ad aliam urbem se conferre viatores¹⁹ ad transvehas publicas²⁰ certo loco stantes, accedunt, tesseram viatoriam²¹ emunt, commode in sedilibus consistunt et amice confabulantes ad locum perveniunt; quas transvehas hodie fere autocurrus²² vocant.

Sunt et autotrahae sarcinariae²³, quibus mercatores ad res et merces huc illuc transferendas maxime utuntur; multiplicis sunt rationis et formae, sed eodem trahendi modovolvuntur.

Divites homines automoviles²⁴ seu automata habent ac domi in receptaculo²⁵ custodiunt; quae quidem quattuor saltem vectores capiunt: cum duo tantum sunt viatores, autobiotam²⁶ cum carrulo sumunt, qua mirifice percurrentes maxime Carolus et Maria filia delectantur.

Alii hiberno in primis tempore ad loca nive cooperta se conferunt, ubi, vel ipsius loci proclivitate vel canibus provecti, trahantur²⁷ velociter feruntur aut super nivem congelatam labilibus calceis²⁸ delabuntur aut nivitrahis²⁹ impulsuque perpticarum vento velociore praecurrunt.

De hac nivali decursione³¹ Josephus cum amico colloquebatur, hosque quoque sermones inter se conserentes audivi:

PAUL. — Habesne, Josephe, domi birotam?

JOS. — Et quidem optimam.

PAUL. — Tunc scies quibus latinis vocabulis varias ipsius partes et instrumenta, quae ad ipsam spectent, nomines.

JOS. — Quaedam tantum recordor quae faciliora sunt, ut laterna³², frenum³³, bucina³⁴, catena³⁵...

PAUL. — Sed sunt et alia; sic sedes super sessibulum³⁶, sub quo est tendiculum³⁷, pone bursa ferramentaria³⁸; ut autem in birotam insilias, capulum³⁹ tenes, flexorium⁴⁰ moderaris, inniteris pedali⁴¹ quod adhaeret rotae dentatae⁴² coque catena et rotaevolvuntur. Si quando e pneumaticis⁴³ ventus effluxit⁴⁴, antliā⁴⁵ inflantur⁴⁶; si vero in via detrimentum⁴⁷ patieris, gummeum fomentum⁴⁸ agglutinabis⁴⁹ et, vento denuo injecto, feliciter obambulabis.

JOS. — Restantne aliae voces?

PAUL. — Sunt etiam biella⁵⁰, valvula⁵¹, quadrum⁵², furcula⁵³; his fere vocabulis omnia nominabis. Tua birota —optime birotari— feliciter deambula.

Vale.

VOCABULARIUM

1	raeda meritoria, publica,	<i>diligencia</i>	27	traha, ae,	<i>trineo</i>
2	quadriga, ae,	<i>cuadriga</i>	28	calceus labilis,	<i>patín</i>
3	carpentum, i,	<i>tartana</i>	29	nivitraha, ae,	<i>esquí</i>
4	velocipedum, i,	<i>velocípedo</i>	30	pertica, ae,	<i>pértiga</i>
5	tricyclus, i,	<i>triciclo</i>	31	decursio nivalis,	<i>esquiaje</i>
6	birota, ae,	<i>bicicleta</i>	32	laterna, ae,	<i>farol</i>
7	birotarius, i,	<i>ciclista</i>	33	frenum, i,	<i>freno</i>
8	incursus, us,	<i>choque</i>	34	bucina, ae,	<i>bocina</i>
9	folliludium, i,	<i>futbol</i>	35	catena, ae,	<i>cadena</i>
10	schema machinatorum,	<i>uniforme de mo-</i> <i>torista</i>	36	sessibulum, i,	<i>sillín</i>
11	galerus, i,	<i>sombrero</i>	37	tendiculum, i,	<i>muelle</i>
12	automataria birota,	<i>motocicleta</i>	38	bursa ferramentaria,	<i>bolsa de las he-</i> <i>rramientas</i>
13	electriveha, ae,	<i>tranvía</i>	39	capulus, i,	<i>mango</i>
14	circumveha, ae,	<i>autobús</i>	40	flexorium, i,	<i>guía, manillar</i>
15	circumveha electrica,	<i>filobús, trolebús</i>	41	pedale, is,	<i>pedal</i>
16	suffugium, i,	<i>subterráneo</i>	42	rota dentata,	<i>piñón</i>
17	[tramen] metropolitanum, i,	<i>metro, metropo-</i> <i>litano</i>	43	ventus effluit,	<i>se deshincha</i>
18	automōlus meritorius,	<i>taxis (coche) de</i> <i>[alquiler]</i>	44	pneumaticum, i,	<i>neumático</i>
19	viator, oris,	<i>viajero</i>	45	antlia, ae,	<i>bomba</i>
20	transveha publica,	<i>auto de línea</i>	46	inflare,	<i>hinchar</i>
21	tessera viatoria,	<i>billete</i>	47	detrimentum, i,	<i>reventón</i>
22	autocurrus, us,	<i>autocar</i>	48	gummeum fomentum,	<i>parche</i>
23	autotraha [sarcinaria],	<i>camión</i>	49	agglutinare,	<i>pegar</i>
24	automovilis, is, automaton, i,	<i>auto</i>	50	biella, ae,	<i>biela</i>
25	receptaculum, i,	<i>garaje</i>	51	valvula, ae,	<i>válvula</i>
26	autobirota cum carrulo,	<i>sidecar</i>	52	quadrum, i,	<i>cuadro</i>
			53	furcula, ae,	<i>orquilla</i>

Josephus M.^a MIR, C. M. F.

BIBLIOGRAPHIA

BATLLE HUGUET, Pbro. — «*Epigrafia Latina*», Cons. Sup. de Invest. Cien. «Instituto Antonio de Nebrija», Escuela de Filología, Barcelona, 1946.

Rdus. Batlle Huguet, diligens Musei Dioecesaní Tarraconensis servator, hispanis praebet lectoribus hoc Epigraphiae Latinae Manuale, cui sortito obtigit ut primum apud nos typis ederetur.

Auctor, nottione Epigraphiae tradita descriptisque atque exemplo illustratis inscriptionum ordinibus, R. Cagnat potissimum duce, in partes tres opus suum

dividit: quarum prima elementa communia diversis inscriptionum ordinibus commonstrat; altera hos ipsos inscriptionum ordines formulasque atque elementa quibus illae constant se junctim disquirit; tertia tandem eas nottittas exhibet quae ad apte interpretandas edendasque inscriptiones necessariae ducuntur.

Praeterea, quo utilius commodiusque Manuale evaderet, additae sunt et copiosissimae appendices, ubi Consules Imperatoresque ordine conscriptos, nottas brevitattionesque enodatas, bibliogra-

phiam locupletiolem, anthologiam denique selectarum inscriptionum reperies; quam anthologiam sexdecim inscriptionum annotatae tabulae coronant.

P. E. BASABE, S. J. — *«La gran Meseta Oratoria del -Pro Corona-»*, Análisis literario. Universidad Pontificia, Comillas, Santander, 1946.

Cum Demosthenes oratorum longe princeps ac paene lex orandi sit, cumque oratio, quae «Pro Corona» inscribitur, orationum optima apud existimatores habeatur; locus, qui ab Silentii Concilio adusque defunctorum Sacramentum porrigitur, eloquentissimus nempe, omnibus veluti universae eloquentiae fastigium est habendus.

Id quod ut nobis penitus persuadeatur, P. H. Basabe istiusmodi locum in disputationem vocat, eaque litterarum cognitione, ut quae graecarum rerum magistrum deceat, illum examinat atque explanat.

Ad me quod attinet, postquam legi atque perlegi locum demosthenianum, ad Quintilianii iudicium esse accedendum putavi: «...tanta vis in eo (Demosthene), tam densa omnia, ita quibusdam nervis intenta sunt, tam nihil otiosum, is dicendi modus, ut nec quod desit in eo, nec quod redundet invenias».

ED. L. VIVES. — *«Lengua Latina»* Traducción, 1.º y 2.º Curso Clave de la Traducción, 2.º Curso. Zaragoza, 1942.

Vertere latina in vernacula optimum semper iudicatum est. Sed et illa ex vernaculis conversio multum et ipsa contulerit. Et manifesta est exercitationis hujusce ratio.

Hoc intellegens Domus Editrix «Luis Vives», litterarum humanitatisque faulrix, cum statuisset Grammaticam Latinam magistris alumnisque tradere, statim mancum opus se facturam esse arbitrata est, nisi interpretationis libellos adjungeret, quorum ope facillius doctrina edisceretur. Id quod ne accideret, haec

volumina typis edidit, quae modo studiosis praebemus.

Primum interpretationis volumen in decem dispescitur partes eum in modum concinnatas, ut alumnorum captui facillime accommodentur. In quibus classicorum dicta, sacrorum librorum excerpta, narratiunculas, facetias, ex Cicerone potissimum desumptas, fabulas, diverbia, narrationes reperies. hac tamen ratione, ut unicuique parti monitum exemplumque optatae exercitationis praesit, vocabularium partes novissimas subsequatur, notulisque difficiliora illustrentur.

Alterum volumen quattuor Nepotis Vitis, triginta Phaedri fabulis, Eutropii Compendii Historiae Romae, «De viris illust. Urbis Romae» (Lhomond) constat, ut omissum faciam Diction. Latinum-Hispanicum, quod alumnis apto laboris instrumento erit.

«Clavis interpretationis», quae volumen alterum comitatur, quamque pollior charta commendat, magnum Professoribus afferet adjumentum.

P. E. BASABE, S. J. — *«Quandoque bonus dormitat Homerus»*. El Canto XIII de la Iliada, Universidad Pontificia, Comillas, Santander, 1944.

Ne forte credas, opusculi inscriptione deceptus, P. H. Basabe cum Homero voluisse congregi, huiusque, si quae essent, paucas maculas incuriamve carpere Nihil tam ab auctoris proposito alienius; qui sensum ademptum loco horatiano vindicans, summa nititur eruditione ut lectores sibi persuadeant Librum XIII Iliadis. utpote ab Homero conscriptum, affabre esse elaboratum, quamvis secundas illum habere partes necesse sit confiteri.

H. F. MULLER. — *«L'Époque Mérovingienne»*, Essai de Synthèse de Philologie et Historique. S. F. Vanni, New York, 1945.

«Gentis cujuslibet lingua indolem rationemque illius manifestat Nam cum lingua sit mentis opus, quodcumque

mens operatur, ab illa deducatur necesse est».

His Mauricii Croiset verbis adductus, opus aggressus est auctor nec satis expeditum neque omnino adhuc exploratum. Quod quamvis adumbrationis (*ensayo*) nomine veniat, id tamen auctoris modestia, non operis vilitate metiendum est.

Aetas, quae Merovingia vocatur, quaeque ab romano Imperio labante adusque Carolum Magnum fere porrigitur, perobscura ab historicis semper est habita; quae tamen obscura nunquam diceretur, nisi perdifficile nobis esset illius notitiam effingere. Adde quod nonnulli linguam etiam obscuritatis insimulaverunt.

H. F. Muller, vir rebus historicis deditus sollersque philologiae cultor, per suam nobis esse vult historiam aetatis Merovingiae sermonis historia esse illustrandam, sive quod sermo quoddam quasi aetatis complementum est habendus, sive quod illius ope animi motus, qui vulgus hominum commovent quosque linguae mutationes manifestant, clarius perspicuntur.

ISIDORUS MAULEÓN

A. TOVAR. — *«Luciano»*, nueva versión directa. Colección Clásicos Labor. Editorial Labor, Barcelona. 310 p.

In hoc libro Cl. vir et Professor Salamanticensis Dnus. Ant. Tovar nobis Luciani Samosatensis nonnulla ex operibus excerpta profert, in hispanicam linguam translata. Ea utique complectitur liber quae Luciani personam et indolem et ingenium exhibent. Quae auctor de vita Luciani narrat, quis in litteris, in philosophia, in religione fuerit Lucianus non inepte demonstrant. Haec velut imago animadversionibus magis magisque adumbratur, quas Dnus. Tovar operibus quibusque praeponit.

Samosatensis opus, quod litteras attinet, optimum sane fuit. Atticorum rhetorum atque scriptorum elogium tam in dialogis quam in elucubrationibus sophisticis floret. In Asia natus, classicorum assiduo cultu et lectione loquelam sibi adeptus est quam populus totiens plausibus et admiratione affectit.

In philosophicis multum, maxime vero in religiosis, eadem crisi laborat Lucianus qua tunc temporis omnes fere homines laborabant.

Nimis Lucianus erat callidus, nimis mente acutus nec poterat quiete cum tot deis deabusque in caelo, in terris, in inferis habitare. Ideo omnes fabulas et antiquorum mythos imple illudet, eclecticam, ut ajunt, sententiam amplectens quin veram doctrinam assequi conetur, quippe qui plausus tantum et populi delectationem in mente habuerit.

Hispanica Dni. Ant. Tovar translatio optima est: Quaedam tantum, eaque minima — typographis quandoque tribuenda —, desiderantur

M. RAMOS, C. M. F.

M. NIEDERMANN. — *Aulularia, Menaechmii, Mostellaria* (T. Maccius Plautus). Editiones Helveticae, 1946.

Quantum voluptatis et oblectamenti classicos scriptores legentibus optima quaeque et accurata textuum editio afferat, hoc opusculum probat, in quo tres illae Plautinae fabulae a Dre. M. Niedermann, philologicarum rerum clarissimo auctore, adumbrantur quam plurimis et utilibus notulis non modo ad primigenium textum stabilendum verum ad metricam etiam ac Plauti sermonem pertinentibus.

Opus igitur nostris PALAESTRAE lectoribus magnopere commendamus, qui cum assidua manu hoc pulchrum «editionum Helveticae» evolverint volumen, magni nec immerito habebunt.

MARIANUS MOLINA, C. M. F.

PALAESTRA EXERCITATORIA

Salve Pater!

*O Pater nostri bone, qui supernis
sedibus caeli resides beatus,
me tuas Sapphus tribuat referre
carmine laudes.*

*Virginis dulci studio perustus
glorias ejus celebrare Cordis
ardet et flammis animas amoris
urere Matris.*

*Fervidus Claret stimulis amoris
raptus, in flammis Barathri cadentem
clamat: «infelix, rigidas Averni
effuge poenas!»*

*Spiritu ductus Superi, Mariae
Cordis ad laudem, religare corda
vinculo fratrum meditatatur igne
Matris adusta.*

*Pontifex magnus Domini sacratus
igne divini decoris voratur,
alter et Paulus: «caritate Christi
urgeo», inquit.*

*Perfido fusum gladio cruorem
obtinuit Christo pius immolare,
corpori tandem memoratque fixa
stigmata Jesu.*

*Integer Claret populos Regentem
lucis exemplo regit, et caduco
de throno, caeli juvat ad perennem
scandere sedem.*

*Exsulis dire renuit quietem
corpori tellus; tamen advocati
spiritum caelum recreat superni
pace triumpho.*

*O Dei cultor Genitricis ardens!
impiger nunti Domini atque martyr!
nobilis Praesul, populique pastor
sedule! Salve!*

Navis invicta

*Nocte qua terram, tenebris avernus
velat obscuris, tonitruque caelum
commovet, navis mare fluctuosum
transmeat audax.*

*Fluctibus ponti quatitur furentis,
turbidis ventis agitur ira,
et pluunt nubes rapidique flammâ
fulminis ardent.*

*O ratis: quâenam miseram per altum
sors tulit pontum? celer haud peraudis
quo modo ventus maris in profundum
mergere certet?*

*Nonne te fauces retrahent opacae
gurgitis portum, neque pertimesces
dedecus cladis pavide sub hoste
ducere vili?*

*Cur sed affectus tibi providere
concitat? Vinces! Superi merebis
lauream certe, rigidae peracto
tempore pugnae.*

*O ratis, vices! Juvat Ipse Christus,
tuta procedes medias per undas,
pone moerorem; juvat et Maria
lumine grato.*

*O Maris stella, proba naviganti,
ad ratim vertas oculos benigna,
Tu pie, Jesu bone, deprecantis
suscipe votum!*

L. MARCOS, C. M. F.

CURIOSA ET JOCOSA

EPIGRAMMATA

249. — FACETE

—Quam sumus abnormes! — Numero, dilecte, loquaris
unius. — Verel, quam puto te esse rudem!

250. — A SARTORE

—Unde venis adeo ruber? —A sartore scelesto.
Insudare mihi, crede, necesse fuit
ut nummos vellet sanctitos sumere. — Curnam?
—Proh pudor!, ardebat perfidus ille magis.

251. — TENAX MEMORIAE VIR

—Hac in caupona quondam convenimus ambo.
—Noscis me? — Minime, sed mihi nota probe
est toga qua tegeris. — Scito tunc temporis illam
desse mihi. — Quoniam tunc erat illa mihi.

252. — INTER CALVOS

—Cur sine pileolo, cum tantum frigeat aether?
—Praesidio frigus dicitur esse comis.

253. — SORDIDE

—Comminuens olim nucleum Rufillus avarus,
sensit se dentem comminuisse sibi.
Palluit infelix, totoque perhorruit ore,
membraque solliciti contremuere viri.
At subito, placide: — Non hunc, ait, aere coemil
credideram fictum comminuisse mihi!

254. — INTER PHILOSOPHOS

—Res mihi perspecta est animum, labentibus annis,
migrari: quare qui fuit ante fera
obtinet humanam sortem. — Te jure beatum!
—Cur? — Quia post mortem te fore credo virum.

255. — LUCRI STUDIOUS

—Quanti prandetur? — Pesetis quinque, tribusque
cenabis — Subeat cena, puella, mihi.

256. — LICITANS CUM MEDICO

—Jure quid e pretio, doctor, deducere possis.
Scito meum sponsum multiplicasse luem.

ISIDORUS MAULEÓN. C. M. F.

257. —

D. Tiburtius Bl. Blul Vitans Loricæ
--

Ordinatim disposita hujus chartulae signa manifestaria (*dirección*), scriptoris
classici romani ejusque nobilissimi libri nomina effinges.

ROMANICUS ET PALAESTRICUS

Typographia — F. Camps Calmet. — Teleph. 54. — Tarregae in Ilerda Prov.